

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3303/2020. (VII. 24.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.22.641/2017/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó Fővárosi Ítéltábla az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben kérte a Kúria Pfv.III.22.641/2017/9. számú ítélete, és ezzel összefüggésben a Veszprémi Törvényszék 7.P.21.112/2016/17/I. számú, valamint a Győri Ítéltábla Pf.III.20.094/2017/6/I. számú ítélete alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. A bírósági eljárásban megállapított tényállás szerint a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság a per felpere-sét a 8.B.275/2005/646. számú jogerős ítéletével kábítószerrel visszaélés büntette miatt 1 év 6 hónap börtön-büntetésre ítélte, amelynek végrehajtását 3 év próbaidőre felfüggesztette.
- [3] A Fővárosi Bíróság a 2009. február 11-én meghozott 14.B.1274/2007/56. számú ítéletével a felperest kábítószer-rel visszaélés büntette miatt 2 év 8 hónap börtönbüntetésre és 3 évi közügyektől eltiltásra ítélte. A Fővárosi Ítéltábla (a továbbiakban: indítványozó) a 2009. szeptember 10-én meghozott 3.Bf.78/2009/9. számú ítéletével a felperes főbüntetését 5 év börtönbüntetésre, mellékbüntetését 5 év közügyektől eltiltásra súlyosbította. A felperes a kiszabott 5 éves börtönbüntetést 2009. szeptember 11-től töltötte.
- [4] A felperes 2012. szeptember 21-én feltételes kedvezményel szabadult volna, de a Fővárosi Törvényszék az előzetes letartóztatását rendelte el.
- [5] A Fővárosi Törvényszék a 2012. június 27-én meghozott 14.B.1.632/2010/156. számú ítéletével a felperest hal-mazati büntetésül 7 évi fegyházbüntetésre és 5 évi közügyektől eltiltásra ítélte. Elrendelte a Jász-Nagykun-Szol-nok Megyei Bíróság 8.B.275/2005/646. számú jogerős ítéletével kiszabott 1 év 6 hónap börtönbüntetés végre-hajtását is. Az indítványozó a 2013. október 3-án meghozott 3.Bf.371/2012/34. számú ítéletével a felperessel szemben indult büntetőeljárást megszüntette, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság 8.B.275/2005/646. szá-mú ítéletével kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának elrendelését mellőzte, és a felperes előzetes letartóz-tatásának a megszüntetését és a szabadlábra helyezését rendelte el. A Kúria a 2014. július 14-én meghozott B.har.III.296/2014/5. számú ítéletével az indítványozó ítéletét a felperes tekintetében megváltoztatta: a büntető-eljárás megszüntetésére vonatkozó rendelkezést mellőzte, a felperest 7 évi fegyházbüntetésre és 5 évi köz-ügyektől eltiltásra ítélte, és kimondta, hogy a felperes a fegyházbüntetés 2/3 részének kitöltését követő napon bocsátható leghamarabb feltételes szabadságra, továbbá a felperessel szemben a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság ítéletével kiszabott 1 év 6 hónap börtönbüntetés végrehajtását is elrendelte.

- [6] A felperes 2014. október 30-án indítványozta a Fővárosi Bíróság 14.B.1.274/2007/56. számú ítéletével, valamint a Fővárosi Törvényszék 14.B.1.163/2010/156. számú ítéletével kiszabott szabadságvesztés-büntetések összbüntetésbe foglalását. Indítványát a Fővárosi Törvényszék 14.Bpk.1.634/2014/5. számú végzésével elutasította. Ezt a végzést az indítványozó végzésével helybenhagyta. A jogerős végzés indokolása szerint a felperes esetében fennállt az összbüntetésbe foglalásnak az a törvényi feltétele, hogy az elítélésnek egymással *quasi* halmozatban kell állniuk, de hiányzott a folyamatos végrehajtásra vonatkozó feltétele, mert a felperes 2013. október 3-tól 2015. február 2-ig szabadlábon volt.
- [7] 1.2. A felperes keresetében 3 750 000 Ft vagyoni és 3 000 000 Ft nem vagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az indítványozót a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 76. §-a, 339. § (1) bekezdése, és 349. §-a alapján.
- [8] A felperes keresetében arra hivatkozott, hogy az indítványozó jogsértő határozata folytán esett el az összbüntetésbe foglalás kedvezményétől, ami jelentősen növelte végrehajtandó szabadságvesztésének az időtartamát.
- [9] 1.3. A Veszprémi Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) a 7.P.21.112/2016/17/I. számú ítéletével a keresetnek részben helyt adott, és kötelezte az indítványozót, hogy fizessen meg a felperesnek 2 000 000 Ft-ot.
- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolásában kifejtette, hogy az indítványozó kirívóan súlyos jogalkalmazási tévedését a büntetőügyben eljáró Kúria ítéletének indokolása egyértelműen alátámasztja. Az indítványozó a természetes egység értelmezése körében tudatosan szembehelyezkedett az 5/1998. és 1/2007. BJE határozatokban foglalt jogértelmezéssel és dogmatikai rendszerrel. Ezzel megsértette az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdését. E körülmény a kártérítési felelősség tényállási elemei közül a jogellenes magatartáson kívül a felróhatóságot is alátámasztja.
- [11] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az indítványozó jogellenes magatartásával összefüggésben a felperest ért elsődleges joghátrány az összbüntetés lehetőségének az elvesztése. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az összbüntetésbe foglalás lehetőségének az elvesztésével elszenvedett joghátrány akár 34 hónapot elérő szabadságvesztés végrehajtása. Az elsőfokú bíróság hangsúlyozta, hogy az összbüntetés tényleges mértéke a büntetőbíróság mérlegelésétől függ, ezért a felperes fogvatartásában töltött többletidő ennél pontosabban nem volt meghatározható.
- [12] A fentiek alapján az elsőfokú bíróság a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdése alapján – a Ptk. 359. § (1) bekezdésének alkalmazásával – 1 000 000 forint vagyoni (kiesett jövedelem), és a Ptk. 76. §-ára figyelemmel 1 000 000 forint nem vagyoni kártérítést ítélt meg.
- [13] 1.4. A Győri Ítéletábrta (a továbbiakban: másodfokú bíróság) a Pf.III.20.094/2017/6/I. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [14] A másodfokú bíróság az indítványozó magatartásának jogellenessége körében megállapította, hogy az indítványozónak a büntetőeljárást és a felperes előzetes letartóztatását megszüntető határozatai tartalmilag szorosan összefüggnek, egységet képeznek. Megállapította továbbá, hogy a büntetőeljárás megszüntetése kirívóan súlyos jogalkalmazási tévedésen alapult, amely az indítványozó kártérítési felelősségét megalapozza, és nem esik kívül az indítványozó felróhatóságán. Osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját az okozati összefüggés, és a vagyoni, illetve a nem vagyoni kártérítés mértékének a megállapítását illetően is.
- [15] 1.5. A Kúria a Pfv.III.22.641/2017/9. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [16] A Kúria a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra tekintettel kiemelte, hogy az indítványozónak nem más bíróság által hozott döntés következményét, hanem a saját felróható magatartásával okozott kárt kell viselnie. Ez pedig nem azért felróható, mert határozatát a fellebbviteli bíróság utóbb helytelennek minősítette, hanem azért, mert annak meghozatala során tudatosan mellőzte az ítélkezési tevékenységében reá nézve kötelezően alkalmazandó jogegységi határozat alkalmazását, és ezzel Alaptörvényt sértett.
- [17] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria támadott döntése sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, valamint 26. cikkét.
- [18] 2.1. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét az indokolt bírói döntéshez való joggal összefüggésben állította.

- [19] Álláspontja szerint a Kúria figyelmen kívül hagyta az indítványozónak a jogalapra és az állított tények valóságára, valamint a lefolytatott bizonyítás értékelésére kiterjedő érdemi védekezését. A bíróság nem adott számot arról, hogy a felperes keresetében megjelölt tényeken alapuló vagyoni kára az indítványozó határozatával okozati összefüggésben mikor, miként, milyen időszakban és összegben következett be, ahogyan arra sem terjed ki a határozat indokolása, hogy az eljárást megszüntető határozat miként sértette meg a felperesnek azt az alapvető személyhez fűződő jogát, hogy személyes szabadsága jogellenesen nem korlátozható.
- [20] A Kúria a perbeli jogvita eldöntése során a kereset érdemi elbírálása szempontjából lényeges és az indítványozó által vitatott egyetlen körülményre, tényre és jogszabályra sem tért ki, ehelyett végig az „összbüntetésbe foglalás kedvezményének” elvesztésére fókuszált, ráadásul anélkül, hogy ezt az általa alkalmazott fogalmat konkrét jogszabályokra és tényekre vetítve, azokkal összefüggésbe hozva, büntetőjogi és polgári jogi értelemben valamilyen módon meghatározta volna.
- [21] 2.2. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésén alapuló jogorvoslathoz való joga azért sérült, mert annak ellenére, hogy az indítványozó sérelmesnek tartotta a Ptk. 359. § (1) bekezdésének az alkalmazását, a Kúria a jogsérelem vizsgálatát „egyértelműen megtagadta”. Utalt továbbá arra is, hogy a Kúria ítéletének indokolása ellentmondásos a Ptk. 76. §-át illetően, mert a Kúria megállapította ugyan, hogy a felperes perben érvényesített kára nem a személyi szabadság korlátozásával okozatos, azonban mégis ehhez kötötte a jogellenességet a nem vagyoni kártérítés vonatkozásában.

II.

- [22] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„26. cikk (1) A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélezési tevékenységükben nem utasíthatóak. A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani. A bírák nem lehetnek tagjai pártnak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet.”

III.

- [23] 1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [24] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a]z indítványozói jogosultság Abtv. 51. § (1) bekezdése szerinti vizsgálata az ügy érdemi vizsgálatának előkérdése” {3030/2020. (II. 24.) AB határozat, Indokolás [20]}. Az Alkotmánybíróság erre tekintettel megállapította, hogy a jogvitára okot adó jogviszonyban a Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdése alapján szükségképpen feltétel a közhatalmi jogkör gyakorlása.
- [25] Az Alkotmánybíróság az Abtv. hatályos rendelkezései alapján vizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadásának törvényi feltételeit.
- [26] 2. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. A Kúria ítéletét az indítványozó jogi képviselője (Országos Bírósági Hivatal Jogi Képviselői Osztálya) 2019. április 17. napján vette át, míg az indítványozó személyesen eljárva alkotmányjogi panaszát 2019. június 13. napján nyújtotta be az elsőfokú bíróságon. Erre tekintettel megállapítható, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a törvényi határidőben terjesztette elő.

- [27] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz tartalmaz [Abtv. 51. § (1) bekezdés, 52. § (1b) bekezdés]. Az indítványozó ugyanis egyértelműen megjelölte a) azt a törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §), amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, és amely az indítványozó jogosultságát megalapozza; b) az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Kúria Pfv.III.22.614/2017/9. számú ítélete]; d) az Alaptörvény általa megsértettnek vélt rendelkezéseit [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés, Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés, 26. cikk]; e) az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel, valamint f) a kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére.
- [28] 3. Az Abtv. 27. § (2) bekezdése alapján megállapítható, hogy az indítványozó a megelőző peres eljárásban alperesként vett részt, ezért érintettsége – mivel a bírósági eljárásban fél volt – megállapítható [Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pont].
- [29] 4. Az Abtv. 27. § (3) bekezdése alapján „[k]özhatalmat gyakorló indítványozó esetén vizsgálni kell, hogy a panaszában megjelölt, Alaptörvényben biztosított jog megilleti-e”. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és 26. cikkével összefüggésben a következőkre mutat rá.
- [30] 4.1. Az indítványozó hivatkozása szerint a Kúria döntése „az ítélezést elbizonytalaníthatja, ami végső soron [...] a jogbiztonságot is veszélyezteti”, mert a bíró „saját személyes érdekét is számításba véve fog az ítékezés során meg nem engedett, törvényi felhatalmazás nélküli szempontokat is értékelni, és azokra alapítottan érdemi döntéseket hozni”.
- [31] Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás, valamint a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani {lásd például: 3051/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [14]; 3244/2019. (X. 17.) AB végzés, Indokolás [9]; 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [41]}. Jelen ügyben az indítványozó nem ebben az összefüggésben állította az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét.
- [32] 4.2. Az indítványozó hivatkozása szerint a Kúriának a „jogalkalmazói kártérítési felelősség ilyen irányú, szélsőséges értelmezése a bírói függetlenség ellen hat, hiszen megkívánná a büntető perben ítélező bírótól azt is, hogy az érdemi döntés szempontjából irreleváns tényekre [...] is figyelemmel legyen”.
- [33] Az Alkotmánybíróság a bírák függetlenségével kapcsolatos régóta töretlen értelmezése szerint „[a] bírói függetlenség az ítékezésre vonatkozik” és lényege abban rejlik, hogy a bírák a törvényeket és más normákat is önállóan értelmeznek [38/1993. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1993, 262]. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy „a bírói hatalom, amelyhez a bírói függetlenség kapcsolódik, döntően az ítékezésben ölt testet”. A státusbeli és szervezeti garanciák is a független ítékezéshez szükségesek. Ebből következően „[a] bírói függetlenség egyedi aspektusában [...] a bíró szervezeti és státusbeli szabadságának garanciáját jelenti, annak érdekében, hogy az egyedi ügyekben a jogviták eldöntése és a jogsérelmek orvoslása tárgyában hozott kötelező erejű és végrehajtható döntését mindenféle befolyástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint hozza meg.” [19/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 150; megerősítette: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [30]]
- [34] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában egyértelművé tette azt is, hogy a bírói függetlenséget az igazságszolgáltatás függetlensége legfontosabb garanciájának tekinti. „A független igazságszolgáltatás pedig a jogállami működés fundamentuma. A bírói függetlenség nem alapjog, nem is a bíró kiváltsága, hanem a jogkeresők érdekét szolgálja.” {4/2014. (I. 30.) AB határozat, Indokolás [43]} Az Alkotmánybíróság ugyanakkor ebben az ügyben – a bírák javadalmazásával összefüggésben – elismerte: a bírói függetlenség „nemcsak igazságszolgáltatási vagy szervezési-igazgatási alapelv, hanem egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga” (Indokolás [43]). Egy másik ügyben megállapította azt is, hogy „[a] bírák jogállásának lényeges eleme a személyes függetlenséggel, az elmozdíthatatlansággal összefüggésben a jogviszonyuk megszűnésének a szabályozása” [33/2012. (VII. 17.) AB határozat, Indokolás [87]].
- [35] Az Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy a bírói függetlenség „nemcsak igazságszolgáltatási vagy szervezési-igazgatási alapelv, hanem egyes elemeiben a bírói tisztséget viselő személy Alaptörvényben biztosított joga és kötelezettsége is. Azzal, hogy az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése a bírák szakmai és személyi

függetlenségét is garantálja, jogot biztosít a bírák mint a bírói szolgálatot ellátó természetes személyek részére a függetlenséghez.” {3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [12]}

- [36] Az Alkotmánybíróság fentiekben bemutatott gyakorlatából következően a bírói függetlenség elsősorban a hatalommegosztással összefüggésben álló alkotmányos alapelv, amelynek célja az ítékezés befolyásmentességének garantálása, és egyúttal annak lehetővé tétele, hogy a bíró csak a törvénynek alárendelve, a belső meggyőződése alapján tudja meghozni döntését. Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése egyes elemeiben – a bírák státusával összefüggésben – értelmezhető Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre a bíró alkotmányjogi panaszban hivatkozhat.
- [37] A fentiekből következően, mivel a jelen ügyben egy bíróság, és nem egy bíró állította státusával összefüggésben az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése sérelmét, az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatára ebben a vonatkozásban nincs lehetőség {lásd: 3076/2020. (III. 18.) AB határozat, Indokolás [12]}.
- [38] 4.3. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése vonatkozásában vizsgálta, hogy ezen alapjogok (Alaptörvényben biztosított jogok) a közhatalmat gyakorló indítványozót megilletik-e. Az Alkotmánybíróság ennek során figyelemmel volt az Abtv. 27. §-át módosító, az egyes törvényeknek az egyfokú járási hivatali eljárások megteremtésével összefüggő módosításáról szóló 2019. évi CXXVII. törvény 55. §-ának normaszöveg-javaslatához fűzött indokolásban foglaltakra is.
- [39] Ebben a jogalkotó kiemelte, hogy ha a bíróság döntése a közhatalmat gyakorló szervnek az Alaptörvényben biztosított jogát sérti, akkor „az Alkotmánybíróság köteles megvizsgálni és indokolni, hogy a hivatkozott Alaptörvényben biztosított [jog] az indítványozó közhatalmi intézményt megilleti-e. A vizsgálat során figyelemmel kell lenni arra, hogy egyes alapjogok a természetüknél fogva csak az emberre vonatkoznak, míg más alapjogok, illetve Alaptörvényben biztosított jogok a jogi személyeket – így a közhatalmat gyakorló szerveket – is megilletik (az Alkotmánybíróság korábbi döntései szerint ilyen lehet a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog vagy a tulajdonhoz való jog, de ilyenek lehetnek egyes kommunikációs alapjogok is).”
- [40] Az Alkotmánybíróság a fenti szempontok alapulvételével megállapította, hogy az indítványozó által hivatkozott tisztességes bírósági eljáráshoz való és jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdés], olyan Alaptörvényben biztosított jognak minősülnek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak. Erre tekintettel – ezen alapjogok vonatkozásában – az indítvány az Abtv. 27. § (3) bekezdésében foglalt törvényi feltételnek megfelel.
- [41] 5. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, bármelyiknek a fennállása megalapozza a panasz befogadását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálat az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [42] Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett követelményét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésén alapuló tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványként azonosította {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [28]–[34]}. Ebben a határozatban az Alkotmánybíróság részletesen kidolgozta az indokolt bírói döntéshez való jog alkotmányos garanciáit. Ezen alkotmányos garanciákra tekintettel a jelen ügyben a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye merül fel az indítványozó azon kifogásaival összefüggésben, hogy az eljáró bíróságok – különösen a Kúria – az eljárás során előterjesztett érdemi nyilatkozatait, bizonyítékait figyelmen kívül hagyta, és ennek döntésében semmilyen indokát nem adta.
- [43] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésén alapuló jogorvoslathoz való jog lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {25/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [17]}. Az indítványozó álláspontja szerint a felülvizsgálati eljárásban a jogorvoslat lehetősége csupán formális volt, mert a Kúria az indítványozó érveit nem vizsgálta, és ezért a jogsérelemnek vizsgálatát „egyértelműen megtagadta”. Az indítványozó érvelésére figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott bírói döntés a jogorvoslathoz való jog állított sérelmével összefüggésben is felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [44] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése vonatkozásában érdemben vizsgálta.

IV.

- [45] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [46] 1. Az Alkotmánybíróság már előjáróban hangsúlyozza, hogy töretlen gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez azonban nem adhat alapot az Alkotmánybíróság számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt, vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}
- [47] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog indítvánnyal érintett alkotmányos tartalmát.
- [48] 2.1. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze, amelyet utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211; 7/2013. (III. 1.) AB határozat] megerősített és továbbfejlesztett.
- [49] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján (az Abtv. 27. §-án) alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos korábbi gyakorlatát és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [50] 2.2. A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [51] Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket [14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120]. Ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt (részjogosítványt), amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [52] Polgári peres eljárásban így a tisztességes bírósági eljárás követelményének része a bírósághoz fordulás joga {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]}, a tárgyalás igazságosságának biztosítása {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}, a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}, a törvény által létrehozott bíróság {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]} független és pártatlan eljárása {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]}, illetve a perek észszerű időn belül való befejezése {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}, és az indokolt bírói döntéshez való jog {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint polgári perekben is része a tisztességes eljárásnak, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 116, 118; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}.

- [53] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján lényeges kiemelni azt is, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog nemcsak az adott bírósági eljárás sajátosságaihoz, hanem az adott eljárási szak sajátos eljárási szabályaihoz is igazodik (például elsőfokú eljárás, rendes és rendkívüli jogorvoslati szak). Ebből következően nem feltétlenül ugyanazokat a garanciákat jelenti minden eljárási szakban {lásd a felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat vonatkozásában: 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [39]}.
- [54] Összességében az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az egyes részjogosítványokból fakadó garanciákat mindig az adott eljárásfajta keretein belül vizsgálja. Az Alkotmánybíróság ezért szükségképpen vizsgálja a jogvita természetét, és az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit annak megítélése végett, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog követelményei az adott eljárás keretein belül érvényesültek-e.
- [55] 3. Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban rámutatott, hogy az indokolt bírói döntéshez fűződő jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárási szabályokkal. Az Alaptörvény 28. cikk első mondata úgy rendelkezik, hogy „[a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik”. Az Alaptörvény 28. cikke tehát a bíróságokkal szemben azt a követelményt fogalmazza meg, hogy ítélezésük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék és alkalmazzák. Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabályértelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e (Indokolás [33]).
- [56] Az alkotmányos felülvizsgálati kereteit egyrészt az jelöli ki, hogy az Alkotmánybíróság a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon. Másrészt az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat.
- [57] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban hangsúlyozta ugyanakkor, hogy „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” (Indokolás [34])
- [58] Az Alkotmánybíróság tehát kizárólag akkor tud állást foglalni a támadott bírói döntés állított alaptörvény-ellenessége kérdésében, ha kellő körültekintéssel feltárja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, és a felek által az eljárás során előterjesztett kérelmeket és észrevételeket. Az indokolt bírói döntéshez való joggal összefüggésben ezt a vizsgálódást az Alkotmánybíróság még akkor sem kerülheti meg, ha az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörében a rendes bíróságok felülbírálati jogköréhez képest – a fentiekben bemutatott – korlátozott jogkörben jár el.
- [59] Az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint ezért vizsgálta a jogvita természetét (IV/3.1. pont, Indokolás [60] és köv.) és az indítványozó által az eljárás során előterjesztett kérelmeket és észrevételeket (IV/3.2. pont, Indokolás [71] és köv.).

- [60] 3.1. Az Alkotmánybíróság a jogvita természetét illetően a következőket állapította meg.
- [61] A jelen eljárásban irányadó Ptk. szabályai szerint a bírósági jogkörben okozott kár megtérítésére akkor kerülhet sor, ha a kártérítés különös [Ptk. 349. § (1) és (3) bekezdés] és általános [Ptk. 339. § (1) bekezdés] feltételei fennállnak. Az általános feltételek közül az eljáró bíró [Ptk. 348. § (1) bekezdés] jogellenes magatartását, a kárt és a kártérítés közötti okozati összefüggést a károsultnak kell bizonyítania. Ennek sikere esetén a károkozó a felelősség alól akkor mentesülhet, ha felróható magatartásának a hiányát bizonyítja.
- [62] A következetes bírói gyakorlat szerint a Ptk. 349. §-ának alkalmazása szempontjából közhatalmi jogkörben okozott kárnak csak a közhatalom gyakorlása során kifejtett szervező-intézkedő tevékenységgel, illetőleg ennek elmulasztásával okozott kárt lehet tekinteni. A bírósági jogkörben okozott kár megtérítésének törvényben meghatározott feltétele, hogy az az igazságszolgáltatás működésével, a bíróság feladatainak ellátása körében kifejtett tevékenységgel, vagy mulasztással álljon oki összefüggésben. A kárigény elbírálásának további feltétele, hogy a károsult a rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.
- [63] A Kúria gyakorlatában következetesen érvényesített értelmezés szerint: „a kár bekövetkezéséhez vezető alapper lefolytatása és az annak során hozott határozat jogerő-hatása a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti perre nem terjed ki. [...] e speciális típusú kártérítési peres eljárás az alapperben korábban hozott jogerős ítélettel kapcsolatban nem teremt újabb jogorvoslati lehetőséget, tehát az nem bírálható felül. Nincs akadálya azonban annak, hogy a kártérítési per bírósága – az előbbieket érintése nélkül – vizsgálhassa az alapper bíróságának az esetleges károkozó magatartását, vagy mulasztását, illetőleg az ebből származó esetleges kártérítési felelősség fennállását.” (BH 2013.243)
- [64] A bírói gyakorlatban a jogértelmezési és jogalkalmazási tévedések csak kivételes esetben, méghozzá akkor eshetnek a bíróság terhére, ha „a jogszabály egyértelmű, több értelmezési lehetőséget nem engedő rendelkezését hagyja figyelmen kívül”. (BH 2003.6.) Ebből következően csak a kirívóan okszerűtlen mérlegelés, vagy a kirívóan súlyos jogértelmezési hiba eredményezhet kárfelelősséget (BH 2013.124.).
- [65] Az Alkotmánybíróság a bemutatott bírói gyakorlat alapján kiemeli, hogy a bírósági jogkörben okozott kár miatti felelősség megállapítására csak rendkívül szűk körben van lehetőség. A bírói gyakorlatban hangsúlyosan jelenik meg, hogy az alapperben hozott határozat jogereje kizárja, hogy annak ténymegállapításait, az alkalmazott jogszabályokat és azok értelmezését, valamint a megállapított jogkövetkezményt a kártérítési per bírósága újraértékelje. Ebből következően a polgári jogi jogellenesség (mint a kártérítési felelősség feltétele) vizsgálata nem azonosítható az alapperben hozott ítélet jogszerűségének (felül)vizsgálatával.
- [66] A jelen ügyben a Kúria döntésének elvi alapja azon nyugodott, hogy az indítványozónak „a saját felróható magatartásával okozott kárt kell viselnie. Ez pedig nem azért felróható, mert határozatát a fellebbviteli bíróság utóbb helytelennek minősítette, hanem azért, mert annak meghozatala során tudatosan mellőzte az ítélkezési tevékenységében reá nézve kötelezően alkalmazandó jogegységi határozatot és ezzel Alaptörvényt sértett. E jogellenes határozata hiányában a felperesnek a kereset tárgyává tett személyiségi joga nem sérült, vagyoni hátránya nem következett volna be, tehát az okozatiság feltétele egyértelműen megvalósult.”
- [67] Azt pedig, hogy az indítványozónak a Kúria által hivatkozott jogegységi határozatát alkalmaznia kellett volna, nem a kártérítési perben eljáró polgári bíróságok, hanem az alapperben eljáró Kúria állapította meg. Az alapperben ugyanis a Kúria büntetőtanácsa a 2014. július 14-én meghozott B.har.III.296/2014/5. számú ítéletének indokolásában rögzítette: az indítványozó „Alaptörvényt sértett, amikor ítéletében az 1/2007. büntető jogegységi határozat alkalmazhatóságát kétségbe vonta annak átértelmezésével, amire az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése alapján nem volt törvényes lehetősége”.
- [68] A kártérítési perben tehát a Kúria az indítványozó kártérítési felelősségét azért állapította meg, mert az indítványozó az alapperben az 1/2007. büntető jogegységi határozatot figyelmen kívül hagyva kirívó jogalkalmazási hibát vétett.
- [69] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben a jogvita természetét illetően figyelemmel volt arra is, hogy a jogegységi határozat jogi jellegét már több határozatában is vizsgálta. Ennek során pedig – egyezően a Kúria döntésében foglaltakkal – kiemelte, hogy „[a] jogegységi határozat az Alaptörvény – és a Bszi. [a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény] – értelmében kötelező a bíróságokra. A jogegységi határozat rendelkező része – és az ahhoz tartozó logikai érvrendszer – ugyanis olyan, az eljárás tárgyául szolgáló, vagy azzal szorosan összefüggő elvi kérdésekben fogalmaz meg iránymutatásokat, amelyek megtartása révén garantálható az adott jogkérdés azonos megítélése minden bíróságon.” {3069/2019. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [32]} Az Alkotmánybíróság értelmezésében „[a] jogegységi határozat tehát a bírói jogértelmezésre kiható erőteljes, direkt és hatékony jogintézmény, amely természeténél fogva végső fokon a törvény előtti egyenlőség

érvényesülésének a szolgálatában áll. A jogegységi határozat Alaptörvényen alapuló, minden bíróságra kiterjedő és kikényszeríthető kötelező jellege – amely egyebekben túlmutat az egyedi bírói döntések Bszi. 6. §-a szerinti kötelező karakterén – teszi a jogegységi határozatot *quasi* normává, másképpen megfogalmazva »intern normává.« [3069/2019. (IV. 10.) AB határozat, Indokolás [33]]

- [70] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésére tekintettel tehát több döntésében is hangsúlyozta: „A jogegységi határozat sajátossága egyebek mellett abból fakad, hogy annak forrása a legfőbb bírósági szerv, a Kúria; másrészt abból, hogy címzettjei a bíróságok, amelyek számára [...] kötelező.” [3114/2017. (V. 22.) AB végzés, Indokolás [13]; lásd még: 3164/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [49]]
- [71] 3.2. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria ítéletében nem adott számot arról, hogy a felülvizsgálati kérelmében megjelölt – az ügy érdemét érintő – egyes kifogásait miért hagyta figyelmen kívül.
- [72] Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében a következő kérdésekkel összefüggésben állította a jogerős ítélet törvénysértő voltát.
- [73] Egyrészt vitatta, hogy a felperes a munkaviszony megkötését, tartalmát, a munkaviszonnyal elért havi jövedelem összegét, megszüntetésének tényét és időpontját kétséget kizáróan bizonyította. Ezzel összefüggésben kifejtette azt is, hogy álláspontja szerint a Ptk. 359. §-a alkalmazásának nincs helye. Másrészt vitatta, hogy a felperest a Ptk. 76. §-ában foglalt személyiségi jogát megsértette volna, mert a felperesnek a Kúria harmadfokú döntése következtében kellett letöltenie szabadságvesztését, tehát az indítványozó nem hozott a felperes személyi szabadságát korlátozó döntést.
- [74] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kifogásait a Kúria megvizsgálta. A Kúria részletesen megindokolta, hogy annak ellenére: a felperes nem tudott munkaviszonyt igazolni, miért tekintette e körben alaposnak a vagyoni igényét (lásd: Kúria ítélete [26] bekezdés). A Kúria annak is indokát adta, hogy miért a Ptk. 359. § (1) bekezdésének alkalmazásával bírálta el a felperes vagyoni kártérítési igényét (lásd: Kúria ítélete [27] bekezdés). Végül a Kúria azt is egyértelművé tette indokolásában, hogy az indítványozó a felperes személyi szabadságát az összbüntetésbe foglalás kedvezményének elvesztése folytán meghosszabbodott szabadságvesztési idő tényére tekintettel állapította meg. Ezt az alapvető jogot ugyanis a személyi szabadság bármilyen kis mértékű szükségtelen korlátozása sérti (lásd: Kúria ítélete [28] és [29] bekezdés).
- [75] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlatának megfelelően a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásaikat is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása [3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]]. A tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást fogalmazza meg, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]]. A döntés indokolásának tehát az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre [3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]].
- [76] Mindezekre tekintettel, az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által támadott kúriai ítélet nem sérti a tisztességes bírósági eljárásból fakadó indokolt bírói döntéshez való jogot, ezért az indítványt ebben a vonatkozásban elutasította.
- [77] 4. Az indítványozó álláspontja szerint az alkotmányjogi panasszal támadott kúriai ítélet sérti a jogorvoslathoz való jogát is [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés].
- [78] Az indítványozónak a jogorvoslathoz való jog sérelmével kapcsolatban előadott érvelésének a lényege, hogy ügyében azért nem tekinthető hatékonynak a felülvizsgálat, mert a Kúria a rendelkezésre álló bizonyítékokat – az első- és másodfokú bírósággal egyezően – megalapozatlanul értékelt, például azáltal, hogy „elfogadta a másodfokú bíróságnak azt a megállapítását, hogy a felperesnek a keresetben állított tartalmú munkaviszonya létrejöttét a perben nem sikerült bizonyítania”, ugyanakkor az indítványozó felülvizsgálati kérelmét mégsem tekintette alaposnak. Az indítványozó szerint a jogorvoslathoz való jog sérelmére vezet az is, hogy a Kúria téves jogértelmezése folytán nem vizsgálta meg a felülvizsgálati kérelemben foglaltakat, különös tekintettel a Ptk. 359. § (1) bekezdésének alkalmazásával összefüggésben kifejtett kifogásokat, továbbá ellentmondásban állnak a Ptk. 76. §-ának sérelmével összefüggésben tett megállapításai.
- [79] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt

- kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}.
- [80] Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {25/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ezzel összefüggésben feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja {9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [21]; 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [81] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből kényszerítően nem következik a rendes jogorvoslati formákon felüli, egyéb jogorvoslati lehetőségek biztosítása a jogalkotó részéről, de az Alkotmánybíróság leszögezte: amennyiben a jogalkotó mégis megteremtette a rendes jogorvoslaton felüli, valamely további jogorvoslat lehetőségét, abban az esetben ez a jogalkotói döntés a jogorvoslat elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságok számára olyan, az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó alkotmányos kötelezettséget is létrehozott, amely szerint jogalkalmazásuk során a jogalkotó által megnyitott jogorvoslat lehetősége az Alaptörvényből levezethető követelményeknek megfelelően, így hatékonyan és ténylegesen is érvényesüljön {14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [43]; 11/2017. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [31]; 3285/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [27]; 3020/2018. (I. 26.) AB határozat, Indokolás [39]; 6/2020. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [111]}.
- [82] A jelen ügyben a Kúria hangsúlyozta, hogy az indítványozó által előterjesztett felülvizsgálati kérelmet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 275. §-ának keretei között, vagyis a felülvizsgálat korlátai között vizsgálta.
- [83] A Pp. szabályai alapján a Kúria felülbírálati jogköre a másodfokú bíróságénál korlátozottabb volt, mert a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének egyáltalán nem volt helye [Pp. 275. § (1) bekezdés első mondat], a Kúria a döntését csak a rendelkezésre álló iratokra alapíthatta [Pp. 275. § (1) bekezdés második mondat]. A Kúria töretlen gyakorlata szerint „[h]a a másodfokú bíróság a tényállást a bizonyítási eljárás során megállapított bizonyítékok egybevetése alapján, azokat a maguk összességében értékelve és a bíróság meggyőződése szerint bírálta el, e tényállás a felülvizsgálati eljárás során is irányadó. Az attól való eltérésnek csak akkor van helye, ha a bíróság által megállapított tényállás iratellenes vagy nyilván okszerűtlen, illetve logikai ellentmondást tartalmaz. A bizonyítékok okszerű mérlegelését támadó felülvizsgálati kérelem megalapozatlan.” (BH 2013.84, BH 2016.33.) Az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119).
- [84] A Kúria jellemzően rámutat arra is, hogy a bizonyítékok összességében való értékelése és az egyes bizonyítékok bizonyító erejének meghatározása az első- és másodfokon eljáró bíróság feladata. Az elsőfokú bíróság a történeti tényállást - a közvetlenség mint az igazságszolgáltatás egyik alapelveinek biztosításával lefolytatott - tárgyalás eredményeként, a bizonyítékok egészének mérlegelésével, bizonyított tények alapján állapítja meg. A mérlegelés a bíróságnak az a tevékenysége („következtetési művelet”), aminek eredményét a belső meggyőződése révén alakítja ki. A felülvizsgálati eljárás keretében a bizonyítékok újabb értékelésére, azok felülmérlegelésére általában nincs jogi lehetőség (BH 2013.126.).
- [85] A felülvizsgálat fentiek szerint bemutatott jellemzőire figyelemmel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria az indítványozó felülvizsgálati kérelme folytán – a Pp. 275. §-ának keretei között – a felülvizsgálati eljárást az eljárási szabályok szerint lefolytatta. Felülvizsgálati jogkörében meghozott döntésében egyértelműen indokát adta annak, hogy a másodfokú bíróság döntését miért tekinti megalapozottnak, miért sérült a Ptk. 76. §-a, és a felperes vagyoni kártérítési igényét miért a Ptk. 359. § (1) bekezdése alapján bírálta el.
- [86] Az Alkotmánybíróság ezért ebben az összefüggésben is hangsúlyozza, hogy az indítványozó által állított jogszabálysértés törvényértelmezési kérdéseket vet fel. Azzal, hogy az indítványozó érvelése arra irányul, hogy a Kúria téves jogalapon kötelezte vagyoni kártérítés megfizetésére, illetve hogy a kártérítési felelősségének valójában nem is álltak fenn a feltételei, lényegében a támadott bírói döntés megalapozatlanságának a megállapítását kívánta elérni.
- [87] Az Alkotmánybíróság kiemeli ezért, hogy az indítványozó valójában a jogorvoslathoz való jog állított sérelmén keresztül is a számára kedvezőtlen bírói döntés tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját adta. Az indítvány azt célozza, hogy a bíróság által eldöntött tény- és jogkérdéseket felülbírálati bíróságként vizsgálja felül az Alkotmánybíróság, és a Kúria álláspontjától eltérően értékelje.

[88] 5. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a jogorvoslathoz való jog állított sérelme vonatkozásban is megalapozatlannak találta az indítványt, ezért azt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2020. július 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Czine Ágnes
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Horváth Attila
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Imre
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Juhász Miklós
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Schanda Balázs
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Szívós Mária
alkotmánybíró helyett

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Varga Zs. András
alkotmánybíró helyett

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró különvéleménye

- [89] Nem támogatom a határozat elutasítást tartalmazó rendelkező részét, és helyt adva az indítványnak csak a kért megsemmisítéseket a kúriai döntés és az azzal helyben hagyott előzetes bírói döntések vonatkozásában tudtam volna támogatni.
- [90] A többségi határozat indokokolása megítélésem szerint egy formális indokkal félretolja a jelen ügy igazán lényeges alkotmányos problémáját a bírói ítélkezési függetlenséget illetően – ez az egyes bírókat és nem a bíróságot illeti meg (a határozat indokolásának III/4. pontja, Indokolás [77]), és ezután végigfut a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, illetve a jogorvoslati jog rutinérvein az alkotmánybírósági határozatokat megidézve, majd rögzíti az alkotmánybírósági elutasítást.
- [91] Ezzel szemben én úgy látom, hogy félrefut az ügy lényegét jelentő bírói függetlenség sérelmét felvető indítványrész visszautasítása azzal az érveléssel, hogy ez csak az egyes bírókat illeti meg és nem a bíróságot. Ugyanis a bíróság kártérítési felelősségének alapja egy bírói tanácsa által 2013-ban meghozott ítélet volt, annak bírói jogértelmezése miatt a vonatkozó jogegységi határozatot illetően. Így a jogértelmezés kérdése a bírói függetlenségben belül a legfontosabb eleme ennek, és azt e perben az egyes bíró helyett a kártérítésre kötelezés kapcsán csak az ezzel érintett bíróság tudta bírósági perben vitatni. Így hibásnak tartom ezt a visszautasító érvelést, mely révén ráadásul a legfontosabb alkotmányos kérdés implicite egy olyan választ kapott, hogy igen, a bíróság és a bírói tanácsok, illetve az egyes ítélkező bírák kártérítéssel sújthatók, ha jogértelmezésüket egy felettes bíróság megváltoztatja, és Magyarországon ez nem tekinthető a bírói függetlenség sérelmének.

- [92] Ha a döntés érdemben belement volna a bírói függetlenség sérelmének a vizsgálatába, akkor fontos lett volna az abban való állásfoglalás, hogy mennyiben jelent egy bináris döntést annak megítélése, hogy az érintett bíróság alkalmazta, vagy nem alkalmazta a rá vonatkozó jogegységi döntés, ami itt az ügy központi kérdését jelentette. Ekkor pedig mindenképpen kiemelésre érdemes lett volna az, hogy maga Kúria az indítványozó bíróság vitatott ítéletét úgy jellemezte, hogy az kétségbe vonta annak átértelmezésével az alkalmazhatóságát {lásd az indokolás II/3. pontjában (Indokolás [67] megidézve). Amire természetesen azt válaszolhatta a bírói függetlensége biztos tudatában a bíró, hogy megítélése szerint ez az értelmezés volt a legmegfelelőbb az adott esetre, és felettes bíróság ezt csak fellebbezés vagy felülvizsgálat során változathatja meg, de a kártérítés lehetősége ennél az egész bírói rendszert, benne az egyes bírák függetlenségét kérdőjelezi meg.
- [93] Hadd jelezzem, hogy a jogértelmezések eltérései kapcsán a bíróságok egymás közötti vitái a leggyakoribbak egy-egy országon belül, de kártérítésre kötelezés közbeiktatásával véghezvitt küzdelmekre csak egészen ritkán kerül sor. Egy ilyen kivételről sokat írt a szakirodalom, amikor hosszas háborúskodás a spanyol alkotmánybírák és a legfőbb bírói fórumuk bírái között arra vezetett, a Legfőbb Bíróság bírái befogadva egy kártérítési keretet az alkotmánybírók ellen azok egy döntése miatt, tetemes kártérítéssel sújtotta az alkotmánybírákat (lásd Leslie Turano: *Spain: Quis Custodiet Ipsos Custodes?: The struggle for jurisdiction between the Tribunal Constitucional and the Tribunal Supremo. Int. Journal of Constitutional Law. Vol. 4. Issue 1, Pages 151–162.*). Megítélésem szerint a most elkezdett út veszélyeit a hazai alkotmánybíráskodásra és tágabban az egész magyar igazságszolgáltatás jövőjére nem mérte fel az ezt a határozatot elfogadó testületi többség.

Budapest, 2020. július 7.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1087/2019.

